

Sygn. akt III KK 546/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)
SSN Paweł Wiliński

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,
w sprawie **R. M.**
w przedmiocie wyroku łącznego
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 21 sierpnia 2019 r.,
kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego - na
niekorzyść skazanego
od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w B.
z dnia 6 października 2017 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B..**

UZASADNIENIE

R. M. został skazany prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w B.:

1. z dnia 20 czerwca 2013 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 8 marca 2013 r. na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym; na poczet orzeczonej kary zaliczono okres zatrzymania od dnia 8 marca 2013 r. do dnia 9 marca 2013 r. przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności jest równoważny 2 dniom kary ograniczenia wolności. Orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat.
2. z dnia 13 stycznia 2014 r., sygn. akt II K (...), za czyny:
 - z art. 178a § 1 k.k. popełniony w dniu 16 kwietnia 2013 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 2 lat;
 - z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., popełniony w dniu 16 kwietnia 2013 r. na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności. Orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 3 lat. Na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w miejsce kar jednostkowych wymierzono karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby, nadto orzeczono łączny środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 4 lat. Postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z dnia 19 czerwca 2017 r., II Ko (...), zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności.
3. z dnia 30 listopada 2015 r., sygn. akt II K (...), za czyn z art. 286 § 1 k.k. popełniony w dniu 3 lutego 2014 r. na karę 12 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;
4. z dnia 25 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K (...), za czyny:
 - z art. 178a § 1 i 4 k.k. popełniony w dniu 27 czerwca 2016 r. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności. Orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio;

- z art. 160 § 2 k.k. popełniony w dniu 27 czerwca 2016 r. na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. Na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1 k.k., art. 87 § 1 k.k. w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności orzeczono karę łączną 5 miesięcy pozbawienia wolności. Na poczet tej kary zaliczono oskarżonemu okres zatrzymania od dnia 27 czerwca 2016 r. do dnia 28 czerwca 2016 r. przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności jest równoważny 1 dniowi kary pozbawienia wolności.

Następnie Sąd Rejonowy w B. wyrokiem łącznym z dnia 6 października 2017 r., sygn. akt II K (...), połączył R. M. kary orzeczone opisanymi wyrokami i wymierzył mu karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okresy zatrzymania w sprawach: II K (...) od dnia 8 marca 2013 r. do dnia 9 marca 2013 r. i II K (...) od dnia 27 czerwca 2016 r. do dnia 28 czerwca 2016 r. oraz stwierdził, że inne rozstrzygnięcia zawarte w zbiegających się wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu. Orzeczono również o kosztach, zwalniając skazanego od ich ponoszenia i obciążając nimi Skarb Państwa.

Wyrok, niezaskarżony przez żadną ze stron, uprawomocnił się w dniu 14 października 2017 r.

Kasację od tego wyroku łącznego złożył Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść R. M., zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego: procesowego i materialnego, a mianowicie:

- art. 410 k.p.k. poprzez nieujawnienie na rozprawie dowodów stanowiących następnie podstawę wyroku, co mogło skutkować wydaniem wadliwego wyroku;
- art. 572 k.p.k. poprzez zaniechanie umorzenia postępowania w zakresie wydania wyroku łącznego odnośnie orzeczonych wyrokami w sprawach sygn. akt: II K (...), II K (...) oraz II K (...) Sądu Rejonowego w B., na podstawie art. 42 § 2 k.k. środków karnych w postaci zakazów prowadzenia pojazdów;
- art. 85 § 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k., polegające na wymierzeniu skazanemu R. M. kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 8 miesięcy pozbawienia

wolności, podczas gdy najwyższa z kar objęta węzłem kary łącznej, a wymierzona wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 13 stycznia 2014 r. w sprawie II K (...) jako kara łączna została orzeczona w rozmiarze 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności”.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację, wniesioną przed upływem terminu określonego w art. 524 § 3 k.p.k., należało uwzględnić, z uwagi na trafne podniesienie przez jej Autora zarzutu rażącego, mającego istotny wpływ na treść wyroku, obraży przez Sąd orzekający art. 85 § 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Pierwszy z tych przepisów stanowi, że podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu, z zastrzeżeniem art. 89 k.k., w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w art. 85 § 1 k.k., natomiast drugi, obok innej regulacji, określa, że sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy. Trzeba również mieć na uwadze normę z art. 86 § 4 k.k. stanowiącą, że zasady wymiaru kary łącznej określone § 1-3 tego artykułu stosuje się odpowiednio, jeżeli przynajmniej jedną z kar podlegających łączeniu jest już orzeczona kara łączna. Jak wyżej nadmieniono, podstawą orzeczenia kary łącznej wobec R. M. była m.in. – najwyższa z kar łączonych – kara łączna roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności wymierzona wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 13 stycznia 2014 r. w sprawie II K (...). Zatem, w świetle obowiązującego prawa, minimalna orzeczona wyrokiem łącznym kara łączna pozbawienia wolności mogła wynieść rok i 6 miesięcy. Wobec wymierzenia skazanemu daleko odbiegającej od tej granicy kary łącznej 8 miesięcy pozbawienia wolności, konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B., który wyda orzeczenie zgodne z prawem. Na marginesie zauważyć należy, iż Sąd powinien mieć w polu widzenia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r., sygn. akt P 20/17 (Dz. U. z 2019 r., poz. 1135) wskazujący, że art. 87 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek połączenia kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz wymierzenia kary łącznej

pozbawienia wolności po dokonaniu zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Mniejszej rangi, samoistnie nieprowadzące do uchylenia wyroku, miało sygnalizowane w kasacji naruszenie przez Sąd orzekający art. 410 k.p.k. Ma rację Skarżący, że analiza protokołu rozprawy o wydanie wyroku łącznego z dnia 6 października 2017 r. pozwala przyjąć, iż Sąd wydał wyrok opierając się na nieujawnionym na rozprawie materiale dowodowym. Trudno jednak przyjąć, że mogło to mieć istotny wpływ na treść wyroku, w szczególności spowodować wymierzenie nieprawidłowej kary łącznej, skoro w części wstępnej wyroku łącznego podano wyroki podlegające łączeniu. Trzeba jednak zauważyć, że nieprecyzyjnie podano treść tych wyroków, pomijając fakt skazania R. M. za dwa przestępstwa w sprawie Sądu Rejonowego w B. II K (...), jak też wymierzenia mu środków karnych w tej sprawie oraz w sprawach II K (...) i II K (...).

Z kolei jako nietrafny jawi się zarzut rażącego naruszenia przez Sąd orzekający przepisu art. 572 k.p.k., mającego wynikać z nieuwzględnienia rozpoczęcia biegu w dniu 8 marca 2013 r. środka karnego orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w B. w sprawie II K (...), jak też faktu, że środki karne orzeczone przez ten Sąd wyrokami w sprawach II K (...) oraz II K (...) różnią się zakresem (II K (...) – zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym, II K (...) – zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, tj. w każdym obszarze ruchu). Literalnie odczytany przepis art. 572 k.p.k. nakazuje umorzyć postępowanie, gdy brak warunków do wydania wyroku łącznego, tj. wyroku obejmującego wszystkie wyroki pozostające w polu widzenia procedującego sądu, określone w części wstępnej wyroku łącznego. W przedmiotowej sprawie wyrok łączny wydano na podstawie wszystkich (czterech) wymienionych w tej części wyroków, zatem w odniesieniu m.in. do środków karnych Sąd orzekający mógł poprzestać na formule, iż „inne postanowienia w zbiegających się wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu”. Celowe będzie przy tym wspomnieć, że z punktu realnych następstw odnosi ona ten sam skutek, jak uznane w kasacji za prawidłowe umorzenie postępowania w zakresie wydania wyroku łącznego odnośnie orzeczonych trzema wyrokami środków karnych. W razie ewentualnego

potwierdzenia sygnalizowanego w kasacji uchybienia trudno byłoby zatem uznać, że mogło mieć ono istotny, zwłaszcza z punktu widzenia skazanego, wpływ na treść wyroku. W nawiązaniu do powołanego w kasacji postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 grudnia 2013 r., sygn. akt II AKz (...), mającego wspierać tezę o naruszeniu art. 572 k.p.k. wypada zauważyć, że orzeczenie to zostało wydane w odmiennej niż zaistniała w niniejszej sprawie sytuacji, mianowicie gdy okazało się, że wyrok sądu wyższego rzędu nie spełnia warunków do objęcia go wyrokiem łącznym z wyrokami sądów niższego rzędu. Nadto warto odnotować, że w orzecznictwie wskazano, że przepis art. 572 k.p.k. ma zastosowanie tylko wtedy, gdy w ogóle brak jest warunków do wydania wyroku łącznego, a więc, gdy na gruncie wydanych wobec skazanego wyroków nie można orzec żadnej kary łącznej, względnie środka łącznego z art. 90 § 2 k.k. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 października 2013 r., sygn. akt II AKa 181/13).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.